

УДК 00.165.2

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v052.2024.28>**С. Ф. Шевчук**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3394-0977>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри суспільних наук

Поліського національного університету

Н. Й. РоманюкORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2340-4476>

доктор історичних наук, професор,

професор кафедри суспільних наук

Поліського національного університету

ІНТУЇЦІЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Постановка проблеми. Явище інтуїції викликає інтерес не лише у дослідників, але й у представників різноманітних професій та пересічних людей. Зазвичай це таємниче явище зустрічається там, де є проблема, рішення якої пов'язане з творчістю нового, що виходить за межі усталеного бачення. Інтуїція надає новий імпульс діяльності і визначає напрямок подолання проблеми. Особливого значення інтуїція набула в науковому пізнанні.

Щоб отримати нове знання людина використовує раціональне мислення, яке керується правилами, прийомами та законами формальної логіки. Проте, як показує досвід пізнавальної діяльності, далеко не у всіх випадках логіка є допоміжною, особливо коли йдеться про вирішення складних наукових проблем; процес пошуку нових знань не завжди піддається індуктивному чи дедуктивному способам мислення. Процес раціонального пізнання, зазвичай, здійснюється усвідомлено і контролювано. Це означає, що пізнаючий суб'єкт усвідомлює та обґрунтовує кожен свій крок на шляху до кінцевого результату (істинного знання) законами і правилами логіки. Тому його називають пізнанням у логічній формі.

Разом з тим раціональне пізнання не вичерпується лише такими процесами. Поряд з ними воно включає в себе явища раптового, досить чіткого досягнення результату, який шукався; при неусвідомленості та неконтрольованості шляхів, що привели до нього. Ці явища прийнято називати інтуїцією.

Мета нашої статті – дослідити, як змінювались уявлення про феномен інтуїції в історії філософії та спостереженнях, висловлених видатними вченими; окреслити умови, механізми, стадії формування інтуїтивного здогаду, на основі чого стверджувати статус інтуїції як особливої форми наукового пізнання (мислення).

Виклад основного матеріалу. Феномен інтуїції здавна цікавив мислителів. Вперше філософське

розуміння цього феномена знаходимо у роботах Платона, Аристотеля та Демокріта, котрі розглядали інтуїцію як внутрішній зір, особливу вищу здатність розуму. Споглядання ідей (прообразів речей) трактується Платоном як безпосереднє знання, що приходить раптово, проте йому передуює тривала підготовка розуму [6]. Загалом у працях античних мислителів інтуїція пов'язувалась переважно з абстрактним мисленням, ігнорувалась її чуттєва природа.

Особливого значення, як вищої здатності до пізнання, проблема інтуїції набуває у філософії Нового часу. Рене Декарт писав: «Під інтуїцією я розумію не хитке свідчення чуттів і оманливе судження брехливої уяви, але поняття ясного та уважного розуму настільки легкі і виразні, що не залишають ніякого простору для сумніву стосовно того, що ми розуміємо, або, що одне і те ж, інтуїція є міцне поняття міцного і уважного розуму, що породжується лише природним світлом розуму і завдяки своїй простоті набагато достовірніше, ніж сама дедукція» [3, АТ II: 268].

Для Бенедикта Спінози інтуїція є вищим проявом раціональних здібностей людини, заснованим на волі сприйняття, при якому «річ сприймається єдино через її суть або через пізнання її найближчої причини» [1, с. 325]. Інтуїція у цього мислителя – це своєрідний прискорений висновок, виражений в знаковій формі з використанням понять.

Лейбніц у своєму творі «Нові досліді про людський розум», в цілому поділяючи позицію Р. Декарта, наголошував на тому, що інтуїція є результатом тривалої попередньої пізнавальної діяльності, яка здійснюється дискурсивним мисленням.[1].

Розуміння інтелектуальної інтуїції у Декарта, Спінози, Лейбніца протилежне її розумінню як здорового глузду (включно з релігійною вірою).

Підсумком раціоналістичної філософії Нового часу можна вважати думку про існування двох

видів знання, опосередкованого і безпосереднього (тобто інтуїтивного). Нею було узаконено існування істин особливого роду, що досягаються прямим, «інтелектуальним міркуванням», без допомоги доказів.

У XIX столітті поступово інтуїція як форма пізнання починає втрачати свої реалістичні контури і стає об'єктом сфери містичних одкровенень. Ірраціоналізм довгий час мав монополію на інтуїцію, оголошуючи її таємничим, містичним, надприродним способом осягнення істини, що не підвладний розуму.

Феноменологічна школа початку XX століття (Гуссерль, Мейнонґа) розуміла саму філософію як опис всього того, що з'являється у свідомості, безвідносно до того, чи відповідає воно чомусь у реальному житті. Термін «інтуїція» використовувався також неокантіанцями (Коген, Натторп) для позначення «переживання», протиставляючи останнє мисленню, заперечуючи наявність у ньому пізнавальних елементів. Розуміння інтуїції у них носило цілком ірраціональний характер (сліпа інтуїція) [1, с. 90].

Проблема інтуїції та її місця в науковому пізнанні продовжує хвилювати освічене людство, і дотепер вона не втратила актуальності. І хоча в цій царині зроблено вже багато, уявлення про інтуїцію продовжують бути суперечливими та неоднозначними. Так, А. Пуанкаре говорив про велике значення інтуїції для розгадки таємниць творчості та наукового прогресу. Він мав рацію, коли говорив про тісний взаємозв'язок інтелекту, інтуїції та творчості. Багато фахівців у галузі творчості поділяють таку ж думку (С.Р. Микулинський, В.А. Енгельгард, А. Ньюелл, Г. Саймон, Дж. Шоу та інші).

Сучасні дослідники вивчають явище інтуїції в різних аспектах. Особливість інтуїції як психологічного феномену, пов'язаного з функціонуванням позасвідомої сфери людської психіки, досліджували М. Бунге, Ф. Емері, О.Я. Пономарьов, М.Р. Березна, І.Я. Грановська, В.С. Ротенберг та інші. Вивчалися ґносеологічні механізми інтуїції (В.Р. Ірина, А.О. Новікова, Г.У. Лихошерстних).

Враховуючи знання, вироблені протягом історії філософії та сучасними дослідниками, спробуємо виробити уявлення про інтуїцію як особливу форму наукового пізнання.

За допомогою інтуїції істина осягається прямо, безпосередньо, раптово і неусвідомлено, без обґрунтування доказами. Історія науки зафіксувала випадки раптового віднайдення нових ідей, та ще й в умовах, непридатних для наукового пошуку. До когорти вчених, що зробили відкриття інтуїтивним шляхом можна віднести Архімеда, Ньютона, Кекуле, Ейнштейна та багато інших.

Часто інтуїцію порівнюють зі станами натхнення, духовного бачення, одкровення – всі вони мають свої корені у підсвідомому рівні людської психіки. Існує думка, що переважання правої півкулі у мисленні людини є передумовою розвитку творчої інтуїції. Йдеться про те, що психофізичні механізми генерування інтуїтивного здогаду залежать від функціональної асиметрії мозку людини, а саме процеси протікання образного мислення здійснюються на основі правої півкулі.

Часто інтуїцію вважають результатом інстинктивної діяльності, безпосередньо пов'язують з художньою моделлю пізнання, тоді як наука пов'язується з інтелектом, логікою та аналізом. Однак в інтуїції також присутня рефлексія. Науковець може прийти до рішення проблеми на основі накопичених раніше в пам'яті образів та абстракцій, комбінуючи та переробляючи їх. Умови виникнення інтуїтивного рішення включають в себе ґрунтовну попередню роботу інтелекту:

Це є: а) глибоке знання конкретної проблеми та професійна підготовка науковця; б) усвідомлення проблемності пошукової ситуації; в) спроби та зусилля, прикладені до вирішення проблеми; г) «пусковий механізм», наявність підказки для інтуїції.

Наприклад, загальновідомо, що підказкою для Ньютона, було яблуко, падіння якого, породило здогад про земне тяжіння; інженера С. Броуна на ідею підвісного мосту наштотувало спостереження розвішеного між гіллям павутиння; Ф.А. Кекуле здогадався про структуру молекули бензолу, побачивши змію, що вхопила свій власний хвіст.

Інтуїтивний здогад часто виникає внаслідок переносу одних властивостей чи структур на інші за аналогією. Іншими словами, істотні властивості чи відношення одних об'єктів, які перебувають у більш відомому контексті, порівнюються з іншими, які потребують пояснення. Так, наприклад, здогад Фалеса Мілетського, який використовував тінь від палиці для вимірювання висоти пірамід, ґрунтувався на аналогії. Ф. Кекуле відвідала думка про циклічну будову молекули бензолу під час перебування у зоопарку та спостереження за грою мавп у вольєрі.

Отже, інтуїція є своєрідним типом мислення, коли окремі фрагменти процесу мислення здійснюються більш-менш підсвідомо, лише результат (істина) усвідомлюється чітко. Проте, інтуїція дозволяє лише ухопити, углядіти істину, а щоб переконати інших у цій істині потрібна ґрунтовна свідомою робота розуму.

На основі сучасних досліджень стало можливим виявити основні види інтуїції та показати її як особливу форму пізнання. Основними видами інтуїції є чуттєва (швидке ототожнення, здатність створювати аналогії, творча уява тощо) та інте-

лектуальна (пришвидшений умовивід, здатність до синтезу та оцінки).

Як специфічний пізнавальний процес і особлива форма пізнання інтуїція характеризується шляхом виділення основних етапів (періодів) цього процесу та механізмів пошуку рішення на кожному з них.

Перший етап (підготовчий період) – переважно свідомо логічна робота, пов'язана з постановкою проблеми і намаганнями вирішити її раціональними (логічними) засобами у межах дискурсивних міркувань.

Другий етап (період інкубації) – це накопичення і підсвідомо робота над образами та абстракціями у пам'яті, їх комбінуванням і переробкою, підсвідомий аналіз і вибір рішення.

Третій етап – раптове «осаяння» (інсайт), тобто чітке усвідомлення результату, якісний стрибок від незнання до знання (інтуїція у вузькому розумінні слова).

Четвертий етап – свідоме впорядкування інтуїтивно отриманих результатів, надання їм логічно стрункої форми, встановлення логічного ланцюга суджень та умовиводів, що ведуть до вирішення проблеми, визначення місця і ролі результатів інтуїції в системі накопиченого знання.

До механізмів інтуїції належать: 1) наявність двох видів аналізу проблеми (свідомого та підсвідомого); 2) неповнота свідомого аналізу; 3) паралельне здійснення свідомого та підсвідомого аналізу, їх взаємне стимулювання одне одного; 4) стимулюючий вплив емоційної сфери. Таким чином, інтуїція – це складно структурований процес, що включає в себе як раціональні, так і чуттєві елементи, що дозволяє віднести її до особливих форм пізнання.

Хоча інтуїтивне не контролюється безпосередньо свідомістю, воно є «високоінтелектуальним процесом». Цей процес пов'язаний з багатьма, не лише психологічними факторами, такими як особливість духовного освоєння дійсності людиною; інформаційні процеси в свідомості; залежність ефективності мисленнєвої діяльності від запасу знань, від культури мислення, від світогляду, від виробленого стилю наукової діяльності тощо.

Найбільш рельєфно значення інтуїції в науковому пізнанні, а отже, і важливість дослідження природи інтуїції, видно на найвідповідальнішому і найбільш евристичному відрізку пізнавального процесу, перед яким зупиняється формально-логічне мислення. Формальна логіка майже всесильна, але тільки в межах звичної картини світу, де вона може зводити незрозуміле до зрозумілого, і відразу втрачає свою «неспростовність» за умов виходу за ці межі звичного. Кармін А.С. зауважує, що «...незадоволеність визначенням наукового пізнання як безперервно формалізованої діяльності, кожна фаза якого впливає за

відомими законами логіки із попередньої, закріплювала переконаність у тому, що дійсно творче начало приховане в області інтуїції» [4, с. 90].

Такої ж думки дотримується М. Бунге, говорячи що «...процес виникнення і розвитку нового знання ... не може бути досягнутим шляхом простого логічного аналізу, шляхом зведення всієї складності цього процесу тільки до логіки руху ідей» [5, с. 18].

Роль інтуїції в науковій творчості – неocenenna. Наукові відкриття багатьох великих вчених були безпосередньо пов'язані з інтуїтивним мисленням про що вони писали у своїх наукових працях та спогадах. Зокрема, Луї де Бройль, французький фізик, що стояв біля витоків сучасної квантової механіки, зазначав: «...інтуїція несподівано розкриває нам в якомусь внутрішньому прозорінні, яке не має нічого спільного з важковаговим силогізмом, глибини реальності, є можливістю, внутрішньо притаманною людському розуму, повсякденно відіграє істотну роль у створенні науки. Завдяки цим стрибкам здійснюються великі завоювання розуму» [7, с. 115]. А Альберт Ейнштейн зауважував: «якщо не згрішити проти логіки, то взагалі не можна ні до чого прийти. Справжньою цінністю є, по суті, тільки інтуїція» [9, с. 212].

Евристичним сегментом (відрізком) наукового пізнання є «наука активного пошуку» на відміну від науки «твердого ядра». Процес наукового відкриття завжди протікає в умовах високої невизначеності, що передбачає необхідність вибору. Вибір же в умовах великої кількості можливостей не може бути здійсненим засобами елементарної логіки. Це неможливо не тільки через те, що вибір за умови невизначено великої кількості можливостей потребує невизначено тривалого часу. Трудність полягає в тому, що саме коло «можливих варіантів» мислиться з позицій старої (наявної до відкриття) картини світу і тому у нього, зазвичай, не потрапляє той варіант, котрий згодом реалізується у відкритті.

Інтуїтивне мислення завжди зберігає тісний зв'язок з усвідомленим мисленням. Це проявляється у тому, що інтуїтивне мислення може здійснювати свою роботу над завданням лише спираючись на працю усвідомленого мислення. З іншого боку, інтуїтивне мислення дає відповідь на найважчі задачі, надає для конструкцій (моделей) усвідомленого мислення саме те, чого їм не вистачає. Із цього видно, що інтуїтивне мислення відіграє стосовно усвідомленого мислення допоміжну роль.

Особливістю інтуїтивного пізнання є і те, що воно відбувається, зазвичай, на тлі напружених і емоційно розфарбованих роздумів над пошуком рішення. Воно вирізняється своєю простотою і лаконічністю, вказуючи лише фрагментарно на певний ключовий момент. У листі до М. Планка

(1918) Ейнштейн відмічав зв'язок інтуїції з особливим настроєм: «Емоційний стан, який веде до відкриття, нагадує релігійний екстаз чи закоханість; безперервна активність виникає без попереднього наміру і не за програмою, а в силу природної необхідності» [8, с. 17]. В Ейнштейнівській концепції наукової творчості інтуїції відводиться особливе місце. Механізм інтуїції вчений уявляв як відношення між чуттєвими образами та поняттями, зв'язок, «зчеплення» між ними на рівні неусвідомленої мисленнєвої діяльності. Ейнштейн уявляв, що кожне поняття нашої свідомості має певний «ореол» чуттєвих уявлень, ніби оточене ними. Саму ж діяльність мислення він бачив у двох площинах: «понятійній», яка керується законами раціональних міркувань та «образній», що здійснюється у формі випадкових асоціацій між образами. Інтуїтивна здогадка – це стрибок думки, що переносить її з однієї площини на іншу. Асоціації, що виникли у площині образного мислення внаслідок «стрижку» раптово з'єднують різні поняття, зв'язок між якими не можна було встановити логічним шляхом.

Подібну характеристику творчості самого Ейнштейна знаходимо у Б.Г. Кузнецова: «Геній Ейнштейна виражався у здібності пов'язувати, поєднувати, іноді ототожнювати поняття, далекі одне від одного. У мозку мислителя кожне поняття ... оточене хмарою віртуальних зв'язків або полем сил, котрі захоплюють інші поняття, іноді реконструюють їх, пов'язують з даним поняттям, викликають народження нових понять і анігіляцію деяких старих. Колосальна могутність такої хмари, напруга такого поля, радіус дії таких сил – ознаки генія» [8, с. 19]. Інтелектуальне налаштування, емоційну напругу та енергію для неї Ейнштейн шукав у музиці, читанні художньої літератури тощо.

Творче мислення має чуттєвий, образний характер. Так, усі генії фізики були майстрами мисленнєвих, картинних за своїм характером, експериментів. Згадаємо «демонів» Максвелла, падаючі ліфти Ейнштейна тощо. Якби проблеми ми не намагались обміркувати, то найбільш складні, «гарячі» їх пункти завжди набувають наочних форм. «Гарячі» пункти – це, зазвичай, невідповідності (традиційних уявлень новим дослідним даним). Ці невідповідності в процесі роботи над проблемою виділяються і утворюють наочну і просту за своєю структурою пошукову схему, до якої і докладаються творчі зусилля, які полягають у пошуку такого варіанту, який би усував невідповідності.

В силу граничної простоти пошукової схеми, пошукова робота набуває в певному сенсі «рутинного» характеру. Кінець кінцем рутинна робота, як і будь-яка інша повторювана процедура, починає пророблятися «сама собою», підсвідомо, що

і є переходом роботи творчої думки на режим інтуїтивного мислення. У сфері підсвідомості факторами, що наводять на ідею про новий варіант, виступають образи потоку вражень (у тому числі і образи сновидінь), які асоціативно взаємодіють із образними елементами пошукової схеми і викликають у ній зміни. Перехід від одного образу до іншого здійснюється не за ознакою формально-логічного зв'язку, а за ознакою наочного, і тому не потребує формально-логічного обґрунтування схожості. Це відразу ж різко розширює діапазон можливих варіантів, у тому числі і таких, до яких формально-логічне мислення в принципі не може дійти, оскільки вони для нього є такими, що лежать за межами «розумного», «допустимого».

Запропоноване розуміння інтуїтивного мислення дозволяє розв'язати ілюзію про те, що є якийсь шлях до досягнення наукових істин, який обминає логіку та наукові методи. В дійсності все це вдається інтуїтивному мисленню лише завдяки тому, що попередньо усвідомленим мисленням була пророблена робота з аналізу проблеми, з формування пошукової схеми та критеріїв рішення. Далі, оскільки інтуїтивне мислення дає не саме рішення проблеми, а ключ до рішення («головний принцип»), то доведення рішення до робочого стану (до теорії) знову кладеться на «плечі» усвідомленого мислення.

Із описаної моделі також випливає, що розтягнений у часі пошук рішення в межах інтуїтивного мислення є фактично продовженням «іншими засобами» роботи усвідомленого мислення для побудови деякої гіпотези (адже, на інтуїтивному (підсвідомому) рівні функціонує пошукова схема, зіткана логічним мисленням у процесі пошуку рішення).

Висновки. Таким чином, явище інтуїції свідчить про єдність, цілісність людського пізнання, моментами якого є чуттєве та раціональне. Для ефективного функціонування процесів наукового пізнання важливою є злагоджена робота обох півкуль людського мозку, одна з яких відповідає за логічне мислення, а інша – за емоційно-чуттєве відображення світу. Порівняно з раціональним інтуїтивне пізнання не дає усіх ознак, за якими здійснюється висновок, і не усвідомлює засобів, за допомогою яких він робиться. Проте в аспекті рішення задач інтуїтивне пізнання часто випереджає раціональне, здійснює прорив у невідоме, надає імпульс пізнавальній діяльності і визначає напрямок подолання проблеми.

Оскільки інтуїтивне пізнання працює на основі підказок (аналогії, загальні схеми, принципи), то можна надати певні рекомендації людині, що намагається здійснити творчий пошук: необхідно опановувати максимальну кількість інформації не лише зі своєї спеціальності, але й із суміжних дисциплін, а також розширювати діапазон влас-

них інтересів (музика, живопис, художня, науково-фантастична і детективна література тощо). Адже широкий світогляд людини надає більше простору та можливостей для інтуїції.

Література

1. Батлер – Боудон Т. 50 видатних творів. Філософія. / Пер. з англ. Н. Лавської. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2019. 456 с.
2. Бугрим В. Дослідження. Нові явища, проблеми та конструкти «Взаємодії людини й інформації». Інформація на службі людини. ЯРМАРОК. Сумська обласна щотижнева незалежна газета. 2024, 21 березня. № 12. С. 4.
3. Dekartes R. Eures completes in 11 vol., Paris: Vrin, publishers par ch. Adam et P. Tannery, 1996.
4. Кармін А.С. Наукове мислення та інтуїція: ейнштейнівська постановка проблеми. *Наукова картина світу. Логіко-гносеологічний аспект*. Київ : Наукова думка, 1983. С. 88–102.
5. Микулинський С.Р. Джеральд Холтон і його концепція тематичного аналізу. *Філософська думка*. 2000, № 4. С. 15–24.
6. Платон Діалоги /Пер. Ю. Мушак, Й. Кобів. Харків: Фоліо, 2022. 352 с.
7. Поліщук О.П. Інтуїція: природа, сутність, евристичний потенціал. Київ : ПАРАПАН, 2010. 228 с.
8. Шевчук С.Ф. Рациональне та інтуїтивне у поглядах на наукову творчість А. Ейнштейна. *Рівень ефективності та необхідність впливу суспільних наук на розвиток сучасної цивілізації*. Матеріали міжнар. Наук.-практ. конф. (м. Львів, 25–26 лютого 2022 р.). Львів : ГО «Львівська фундація суспільних наук», 2022. С. 16–20.
9. Шевчук С.Ф. Точне і неточне у науковому пізнанні. *Вісник Львівського університету. Філософсько-політологічні студії*. Вип. 46. Львів : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 210–216.

Анотація

Шевчук С. Ф., Романюк Н. Й. Інтуїція як форма наукового пізнання. – Стаття.

У статті розглядається проблема інтуїції та її ролі у науковому пізнанні, яка продовжує хвилювати людство, і дотепер не втратила своєї актуальності. Інтуїтивне мислення відрізняється як від чуттєвого, так і від раціонального пізнання. Якщо процес раціонального пізнання, зазвичай, здійснюється усвідомлено і контролювано, підкоряючись законам і правилам логіки, то робота інтуїтивного мислення починається тоді, коли пізнавальний процес наптовхується на проблему, рішення якої виходить за межі усталеного бачення, здійснюється неконтрольовано, підсвідомо і раптово. Роль інтуїтивного здогаду проявляється в тому, що він значно активізує пізнавальний процес, визначаючи напрям подолання проблеми.

В історії філософії та науки не один раз робились спроби осягнути таємниче явище інтуїції, розкрити ті чи інші аспекти її прояву, механізми функціонування, різновиди.

У статті ставилась мета сформулювати уявлення про інтуїцію як особливу форму наукового пізнання, врахо-

вуючи знання, вироблені протягом історії філософії та сучасними дослідниками. Для характеристики інтуїції як особливого пізнавального процесу і форми пізнання розглядаються основні етапи (періоди) цього процесу та механізми пошуку рішення на кожному з них. Підкреслюється важливість інтуїції в науці «активного пошуку» як найбільш евристичному сегменті наукового пізнання, на відміну від науки «твердого ядра».

У висновку констатується, що підсвідомий характер інтуїтивного мислення не означає його відірваності від усвідомленого мислення. По-перше, інтуїтивне мислення здійснює свою роботу над проблемою тільки після того, як над цією проблемою попрацювало усвідомлене мислення. По-друге, рішення, отримані на інтуїтивному рівні, дають відповідь саме на найважчі задачі, що стоять перед усвідомленим мисленням (саме те, чого йому не вистачало). Таким чином, інтуїтивне мислення слідує за усвідомленим мисленням в аспекті проблематики, але часто випереджує його в часі в аспекті рішення задач.

Отже, явище інтуїції можна вважати особливою формою наукового пізнання, в якій органічно поєдналися чуттєве і раціональне.

Ключові слова: інтуїція, раціональне пізнання, чуттєве пізнання, підсвідоме мислення, інтуїтивний здогад, механізми інтуїції, наука «активного пошуку».

Summary

Shevchuk S. F., Romanyuk N. Y. Intuition as a form of scientific cognition. – Article.

The article examines the problem of intuition and its role in scientific cognition, which continues to intrigue humanity and remains relevant to this day. Intuitive thinking differs from both sensory and rational cognition. While the process of rational cognition is usually carried out consciously and in a controlled manner, following the laws and rules of logic, the work of intuitive thinking begins when the cognitive process encounters a problem whose solution goes beyond established perspectives. It occurs uncontrollably, subconsciously, and suddenly. The role of intuitive insight lies in its ability to significantly activate the cognitive process, determining the direction for overcoming the problem.

Throughout the history of philosophy and science, numerous attempts have been made to comprehend the mysterious phenomenon of intuition, uncover various aspects of its manifestation, understand its mechanisms, and classify its types.

The article aims to conceptualize intuition as a distinct form of scientific cognition, taking into account knowledge developed throughout the history of philosophy and by contemporary researchers. To characterize intuition as a unique cognitive process and form of cognition, the key stages (periods) of this process and the mechanisms for finding solutions at each stage are analyzed. The article emphasizes the importance of intuition in the science of “active search” as the most heuristic segment of scientific cognition, in contrast to the science of the “hard core.”

The conclusion states that the subconscious nature of intuitive thinking does not mean it is detached from conscious thought. First, intuitive thinking engages with a problem only after conscious thought has worked

on it. Second, the solutions obtained at the intuitive level provide answers to the most challenging questions faced by conscious thinking – precisely what it was lacking. Thus, intuitive thinking follows conscious thinking in terms of problem selection but often surpasses it in time when it comes to finding solutions.

Therefore, intuition can be considered a unique form of scientific cognition, in which sensory and rational elements are organically combined.

Key words: intuition, rational cognition, sensory cognition, subconscious thinking, intuitive insight, mechanisms of intuition, science of “active search”.